

PROCHÁZKY, KTERÉ NADCHNOU DĚTI I RODIČE

HRAVÝ PRŮVODCE PRAHOU

KRÁLOVSKÁ CESTA

NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ
ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

FRAGMENT

Hravý průvodce Prahou Královská cesta

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz
FRAGMENT

Iva Petřinová

Hravý průvodce Prahou - Královská cesta – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

PROCHÁZKY, KTERÉ NADCHNOU DĚTI I RODIČE

HRAVÝ PRŮVODCE PRAHOU KRÁLOVSKÁ CESTA

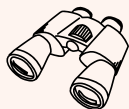
NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ

ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

FRAGMENT

Vysvětlivky

úkol pro děti

otázka pro děti

Text © Iva Petřinová, 2023
Illustrations © Vojtěch Šeda, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-253-6447-5
ISBN e-knihy 978-80-253-6542-7 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

OBSAH

ÚVOD	6
1. NÁMĚSTÍ REPUBLIKY – CELETNÁ ULICE	9
2. STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ	29
3. MALÉ NÁMĚSTÍ – KARLOVA ULICE	57
4. KŘIŽOVNICKÉ NÁMĚSTÍ – KARLŮV MOST	81
5. MOSTECKÁ ULICE – MALOSTRANSKÉ NÁMĚSTÍ	111
6. NERUDOVA ULICE – ÚVOZ	141
7. HRADČANY	163
8. PRAŽSKÝ HRAD	183

ÚVOD

Trasa, kterou po staletí slavnostně procházeli čeští králové a královny vzhůru ke svatovítské katedrále převzít královskou korunu

Korunovace nového krále a panovníka byla pro obyčejné lidi a celé království velká událost. Lidé totiž vždycky s novým panovníkem spojovali naděje na lepší budoucnost. Proto bylo pro nastávajícího krále velmi důležité se lidem řádně představit a ukázat sílu svého majestátu. A korunovační cesta byla tou nejvhodnější příležitostí. Průvod doprovázelo radostné jásání přihlížejících, hudba, vyzvánění zvonů i výstřely z děl a všeobecné veselí. Projíždějící průvod lidé vítali máváním a provoláváním slávy a panovník kolem sebe rozhazoval mince, čímž si získával

náklonnost poddaných, a sliboval tak zemi blahobyt. Lidé házeli květiny a významní zástupci města vítali svého budoucího panovníka.

Celá korunovační cesta navazovala na starou tradici ještě z dob bájného Přemysla Oráče, který byl podle legend prvním českým panovníkem, a jeho první cesta vedla ze Stadic do Prahy právě na Pražský hrad.

Málo se ví, že tzv. královské cesty měla Praha dvě. Za první vděčila Karlu IV. Ten v Korunovačním řádu českých králů stanovil pro budoucího panovníka

povinnost navštívit v předvečer onoho významného dne Vyšehrad a poklonit se zde památce přemyslovských předků. Měly mu zde být ukázány lýkové střevice legendárního Přemysla Oráče a na rameno mu měla být zavěšena mošna, což byly panovnické symboly nejstarších přemyslovských knížat.

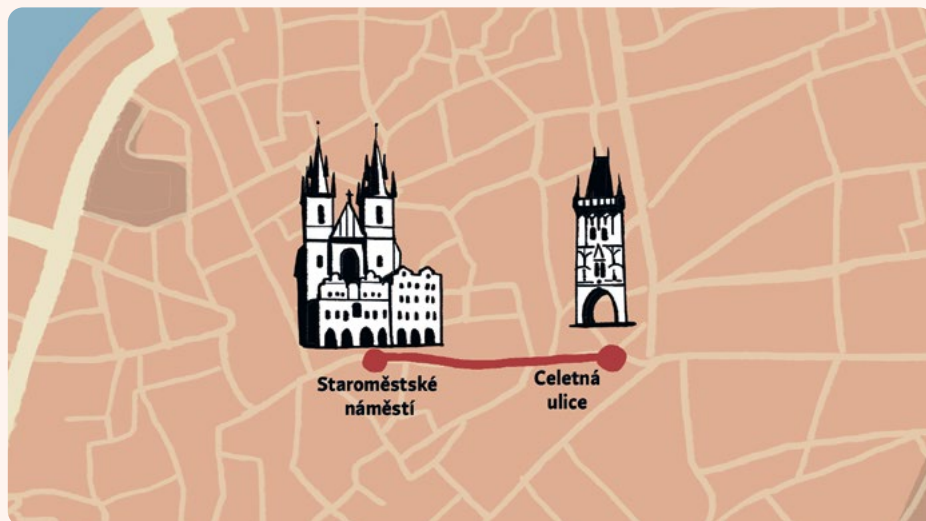
Karel IV. absolvoval tuto korunovační cestu jako první – a jediný. Trasa průvodu vedla z Pražského hradu přes Pražský (dnes Karlův) most na Mariánské náměstí, Husovou ulicí, ulicí Na Perštýně, Spálenou přes dolní okraj Karlova náměstí, Na Slupi a přes osadu Podskalí na Vyšehrad.

Druhou královskou cestou se stala trasa vytyčená synem Karla IV. – Václavem IV. Byla určena pro slavnostní příležitosti, kdy panovník sídlící ve staroměstském Králově dvoře musel například vykonávat některé vladařské povinnosti, jako je přijímání poselstev na Pražském hradě či korunovace v chrámu sv. Víta. Chodívaly

tudy však i pohřební průvody provázející panovníky na jejich poslední cestě. Trasu lemovali členové pražských cechů a profesí ve slavnostních uniformách a s cechovními korouhvemi na předem určených místech.

Cesta vedla od Králova dvora Celetnou ulicí kolem Staroměstské radnice přes Malé náměstí, Karlovou ulicí přes Karlův most, Mosteckou ulicí na Malostranské náměstí, Nerudovou ulicí a Úvozem na Pohořelec, Loretánskou ulicí a přes Hradčanské náměstí na Pražský hrad. Tato královská cesta, někdejší trasa panovníků, je však především přehlídkou známých architektonických skvostů, desítek domů všech historických slohů a příběhů, které se k nim vážou, a neodmyslitelně tak dobarvují atmosféru staré Prahy. Navíc si při té příležitosti připomeneme důležité události nejen našich národních dějin, ale i období, kdy se ku Praze obracela pozornost doslova celé Evropy.

1. NÁMĚSTÍ REPUBLIKY – CELETNÁ ULICE

*Cestu započneme, stejně jako v minulosti
bohaté průvody, v Královském dvoře.*

*Když služebnictvo v Královském dvoře slavnostně
přichystalo nového panovníka, průvod vyrazil do ulice Celetné.
Její obyvatelé mezitím domy bohatě ozdobili fábory a dlouhými pruhy
látek, které vyvěsili v oknech. Projíždějící průvod vítali máváním,
provoláváním slávy a házením květin a panovník kolem
sebe na oplátku rozhazoval mince, čímž si získával náklonnost
poddaných, a sliboval tak zemi blahobyt.*

TRASA ➡➡➡

náměstí Republiky (Obecní dům, Prašná brána) ➡➡➡ Celetná ulice

Délka trasy: 550 m

A kde takový **Královský dvůr** hledat? Zatímco Pražský hrad se hrdě tyčí na ostrohu na levém břehu Vltavy a je chloubou metropole dodnes, po Královském dvoře jako by se slehla zem. Dnes už jen ulice Královská v sousedství náměstí Republiky připomíná, že Pražský hrad nebýval jediným sídlem českých panovníků. Přestože na hradním ostrohu nechal císař Karel IV. vybudovat gotický palác po vzoru francouzských králů, jeho syn Václav IV. prahl po změně. Možná ho přitahovalo pulsující město a časté noční toulky, které podnikal v přestrojení za kupce či obyčejného měšťana, anebo jen toužil být co nejdále z dosahu arcibiskupa a vladařských povinností. Každopádně když se král Václav IV. kolem roku 1380 rozhodl vyměnit studené zdi Pražského hradu za pohodlnější bydlení, vybral si k tomu prostor na hranici Starého a Nového Města a nechal zde vybudovat zcela nové luxusní sídlo. Králův dvůr měl strategickou polohu; před jeho branami procházela důležitá obchodní tepna spojující Prahu s bohatou Kutnou Horou

a dál s celým tehdejším světem. Ve středověku tudy totiž vedly staroměstské hradby a prakticky tu končila celá Praha. Mnoho původních domů muselo ustoupit opevněnému dvorci s věžovitým palácem a dalšími domy určenými pro dvořany a služebnictvo vzájemně propojenými krytou galerií a pavlačí. Byly tu zahrady, lázně i konírny a málokdo si asi dnes dokáže představit, že tam, kde jsou dnes rušné ulice či obchodní dům, pobíhaly exotické šelmy v královském zvěřinci. Přesná podoba Královského dvora však není úplně známá především proto, že se kvůli své poloze neobjevoval na panoramatických obrazech. Život tu probíhal v plném královském lesku i po smrti Václava IV. V Královském dvoře pobývali i další čeští panovníci – Václavův bratr Zikmund Lucemburský, jeho zeť Albrecht II. Habsburský i jeho vnuk – mladičkový Ladislav zvaný Pohrobek, který zde zemřel. Nejslavnější však bylo období panování Jiřího z Poděbrad, jak připomíná pamětní deska vsazená do rohové části dnešního Obecního domu ve stejnojmenné ulici.

Zjisti z pamětní desky, jak byl přezdíván král Jiří z Poděbrad.

Jiří z Poděbrad byl nazýván husitským králem.

KRÁLOVSKÁ STOPA: Ladislav Pohrobek a Jiří z Poděbrad

V tisíciletých dějinách českého státu nenajdeme vladaře, který by měl podobně tragický životní osud jako český a uherský král Ladislav. Ve své době představoval velkou naději do budoucna jako panovník, který může v neklidném 15. století mnohé dokázat. Osud mu však vyměřil zoufale málo času a než stihl dospět, zasáhla smrt. Smrt ho vlastně provázela ještě předtím, než se narodil; otce Albrechta II. Habsburského neměl příležitost poznat – narodil se až 118 dní po jeho smrti, proto dostal přívlastek „Pohrobek“. Matka zemřela, když mu byly pouhé dva roky, a jeho život skončil nenadále během svatebních příprav v pouhých 17 letech.

Korunovace českým králem, kvůli níž přijel ve svých třinácti letech do Prahy, se uskutečnila 28. října 1453. A Pražany mladičkový budoucí panovník doslova nadchl. Když projížděl pražskými ulicemi, rozdával úsměvy na všechny strany. Navíc byl velmi pohledný; měl dlouhé vlnité světlé vlasy, černé oči a oblečení podle poslední burgundské módy. Usadil se ve staroměstském Královském dvoře a oblíbil si Jiříka z Poděbrad. Dokonce mu říkal „otče“, a než odjel na svou korunovační jízdu, potvrdil Jiříkovi titul zemského správce.

Jakožto mocný středoevropský panovník měl Ladislav Pohrobek získat za manželku dceru francouzského krále Magdalénu z Valois a své „ano“ si snoubenci měli říct v Praze. Na podzim roku 1457 byl pro nevěstu do Francie vyslán velkolepý průvod; osmdesát bílých koní, několik pozlacených vozů, množství šatů zdobených drahými kameny a k tomu pochopitelně zástupy rytířů a urozených dvorních dam. Mezitím v české metropoli probíhaly velkolepé svatební přípravy. Očekávala se účast významných hostů z těch nejvyšších společenských kruhů. Na Staroměstském náměstí byl postaven velký dřevěný taneční parket, který však nakonec zůstal nevyužit. K večeru 20. listopadu mladého krále rozbolela hlava a pocítil slabost. Druhý den už jím cloumala horečka a po těle se začaly objevovat záhadné boule. V ten samý čas proletěla oblohou temně rudá kometa a lvi na Pražském hradě začali podrážděně řvát. Nikdo nevěděl, co se děje... Ladislav byl ještě před pár dny zdravý a plný sil. Král zemřel 23. listopadu 1457 okolo 16. hodiny a oficiální zprávy hovořily o moru. Ostatky mladičkého českého panovníka byly v Královském dvoře

vystaveny ihned druhý den, aby se každý mohl přesvědčit, že je opravdu mrtvý. Lidé tomu totiž stále odmítali uvěřit; namísto svatebního procesí nyní do chrámu sv. Víta kráčel průvod smuteční.

Navíc se kvůli rychlosti a nenadálosti Ladislavova odchodu z tohoto světa začaly šířit všelijaké zvěsti; podle mnohých nezemřel na mor, ale byl otráven. Jak dny plynuly, nikdo další morovou nákazou neonemocněl, a tak se panovníkova smrt stala záhadou a věčným tématem klepů.

I na mezinárodní politické scéně z toho byla velká senzace; Češi už nebyli jen kacíři, ale i královrazi! Z otravy byl podezírán především Jiřík z Poděbrad a jeho žena Johana, která se do krásného mladíka měla údajně zamilovat. Důkazy sice chyběly, ale přesto musel Jiřík čelit obvinění z vraždy po zbytek svého života. Až o 500 let později se moderními metodami při výzkumu Ladislavových ostatků ukázalo, že trpěl akutní leukémií, kterou tehdejší lékaři neměli šanci rozpoznat, natož léčit.

Smrtí mladého krále skončil první pokus v dějinách střední Evropy vytvořit mohutné podunajské soustátí, které by mohlo zastavit pronikání nebezpečných Turků do nitra Evropy. Nedávno vytvořené česko-rakousko-uherské „trojstátí“ se rozpadlo a českým králem byl po čtyřdenním jednání českého zemského sněmu na Staroměstské radnici zvolen Jiří z Poděbrad. Vůbec poprvé v českých dějinách byl do čela země zvolen obyčejný příslušník panského stavu. Žádný potomek slavného rodu ani příženěnc, který by se od dětství připravoval na životní dráhu českého krále. Český národ tak dostal výjimečného panovníka: jednak nebyl „modré krve“, a navíc ho katolíci označovali za kacíře. Jako čtrnáctiletý se na straně umírněných kališníků účastnil bitvy u Lipan a viděl bratrovražedný boj Čechů. To ho zasáhlo natolik, že se po svém zvolení snažil o dodržování náboženské tolerance v zemi. Před máváním mečem dával přednost vyjednávání a lidé při jeho korunovaci plakali štěstím. Konečně po dlouhé době opět zasedl na českém trůně panovník českého původu, který se navíc již osvědčil jako moudrý správce země. Na počest této události začaly v poledne vyzvánět pražské zvony a místo obvyklého zvuku trub a píšťal zpívali dojatí lidé slavný chorál „Svatý Václave“.

Jiřík byl vskutku velmi pokrokovým panovníkem. Nedostatek vzdělání nahrazoval schopnými spolupracovníky a zdatnou diplomacií. Jeho nespornou předností byla ráznost a nechyběla mu ani odvaha. Předběhl

dobu o několik stovek let, když se pokusil sjednotit království celé západní a střední Evropy. Už v roce 1462 vyslal na evropské dvory mírové poselstvo, které mělo vládce přesvědčit o potřebě sjednotit se v boji proti Turkům a bránit křesťanské hodnoty. Všechny země by v tomto společenství měly po jednom rozhodovacím hlasu a taková jednotná organizace by vyřešila mnohé. Ze hry však byla vyřazena postava papeže, což bylo v té době nemyslitelné, a tak se spolupráce nakonec u většiny panovníků nesečkala s podporou. V každém případě listina nazývaná „Smlouva o nastolení míru v celém křesťanstvu“, která by s trochou nadsázky mohla být předchůdcem projektu Evropské unie, vznikla právě v Králově dvoře.

Jiřík měl tento svůj panovnický domov rád a miloval i zdejší zahradu. Dvůr byl dle kronikářů nevelký, ale byly zde prostorné komnaty, sněmovní sál i reprezentativní velký sál spojený pavlačí s Odranou (později Prašnou) bránou, sloužící jako rozhledna. Král zde měl své úředníky, písaře, komorníky, lovcí i lazebníky. Přesto ale velmi početné královské rodině sídlo nedostačovalo, a tak Jiříkova druhá manželka Johana z Rožmitálu byla nucena i s dětmi žít v sousední Celetné ulici.

Královův dvůr sloužil jako královské sídlo po celých sto let až do roku 1484, kdy se odsud Vladislav Jagellonský z obavy o svou bezpečnost přestěhoval zpátky na Pražský hrad. Královský dvůr poté čekal smutný osud. Postupně chátral, až ho na počátku 20. století vykoupila Živnobanka a dala do základů zbořit. Měl uvolnit prostor budově, která by sloužila společenským a kulturním potřebám Prahy. Po bývalém královském sídle nezůstal kámen na kameni. A skutečně, o pár let později už se v jeho místech

rozprostíral rozložitý objekt **Obecního domu**, chlouba pražské secese, na jehož výzdobě se podíleli významní umělci své doby, jako např. Mikoláš Aleš, František Ženíšek, Josef Václav Myslbek nebo Alfons Mucha.

Jak zní nápis, který zdobí hlavní průčelí Obecního domu?

*„Zdar tobě, Praho!
Vzdoruj času zlobě, jak
odolalas věky bouřím všem.“*

Skvostný palác s rozlehlým koncertním prostorem i reprezentačními salonky, kavárnami a bary se stal důstojnou protiváhou nedalekého Německého kasina (dnešního Slovanského domu) sloužícímu tehdy německy hovořícím Pražanům. A to ještě nikdo netušil, že

zanedlouho právě v jeho prostorách bude ustavena samostatná Československá republika a v jejím čele stane zvolený prezident. Historický den vzniku naší samostatné státnosti je podrobně zaznamenán na pamětní desce u Prašné brány.

Kdy byla vyhlášena samostatnost Československého státu?

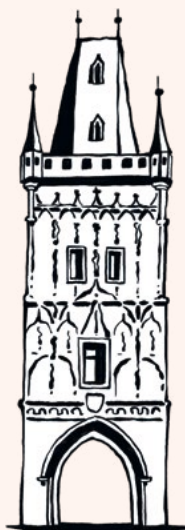
*Samostatný Československý
stát byl vyhlášen dne 28. října 1918.*

Do historie však prostory Obecního domu vstoupily ještě jednou, když zde v listopadu roku 1989 proběhlo první setkání dosavadní komunistické vlády s představiteli Občanského fóra v čele s Václavem Havlem.

Jak je vidět, dějiny těmito místo procházely jak za časů králů, tak i v dobách docela nedávných. Proto se není co divit, že nejkrásnější prohlídková trasa Prahy začíná právě v **Prašné bráně**, která ke Královskému dvoru těsně přiléhala. Od

středověku bývala tichou strážkyní královských korunovačních průvodů, když čeští králové pod její majestátní klenbu vjížděli přes malý mostek, který vedl nad obranným příkopem a zůstal dodnes zachován pod současnou vozovkou.

Od chvíle, kdy nahradila bránu z původního přemyslovského opevnění, měla za úkol především zdobit. Když se totiž do Králova dvora nastěhoval Vladislav Jagellonský, chtěli se mu staroměstští měšťané

odvděčit, a tak roku 1475 zaplatili stavbu nové brány, která by tvořila reprezentativní vstup do města, a nazvali ji prostě „Nová.“

Zajímavostí stavby je, že její základy jsou položeny v hloubce neuvěřitelných devíti metrů pod úroveň dnešního terénu, tedy na samém dně tehdejšího hradebního příkopu. Základní kámen položil sám král osobně. Když se ale přestěhoval zpátky na Pražský hrad a stavitel Matěj Rejsek byl povolán do Kutné Hory, dostavbě brány se po mnoho dalších let nikdo nevěnoval.

A víte, že se v jejích prostorách s největší pravděpodobností žádný střelný prach neukrýval? Přesto provizorně zastřešená brána zažila mnoho neradostných let v 18. století, kdy sloužila jako skladiště, anebo když její plastickou výzdobu zničily dělostřelecké koule pruských vojáků. Naštěstí se po odstranění poničené výzdoby začalo s opravami a výsledkem je dnešní vzhled v duchu gotiky. Protože však vznikl o stovky let později a gotický sloh již jen napodoboval, říkáme mu styl

„pseudogotický.“ To jí však nic neubírá na kráse; bohaté sochařské výzdobě dominují postavy panovníků – tváří v tvář se můžete setkat s Přemyslem Otakarem II. a Karlem IV. na průčelí ze strany od náměstí Republiky a s Jiřím z Poděbrad a Vladislavem Jagellonským shlížejícími do ulice Celetné. V jejich blízkosti spatříte znaky zemí, jimž vládli. Nad panovníky poletují andělé se zlacenými křídly a na rohových sloupech pyšně stojí lev jako symbol české státnosti, navíc se znakem Starého Města. Kromě panovníků si můžete prohlédnout i patrony české země a významné světce, ale také znaky českých královských měst. A pokud vystoupáte po 186 točitých schodech až na ochoz, ohromí vás výhled na pražské střechy a věže, kam jen oko pohlédne. Ne nadarmo se Praze říká stovžatá. A jestli jich je sto? Ba ne, mnohem víc... V dálce odtud můžeme spatřit pyšné věže chrámu sv. Víta, cíl korunovační cesty i každého pražského poutníka.

TIP

Využít můžete zvýhodněnou multi vstupenku „8 objektů v 365 dnech“, která opravňuje k návštěvě osmi pražských věží, a na jejich návštěvu máte celý rok! Na Královské trase přitom najdete hned 5 z nich: Prašnou bránu, Staroměstskou radnici, Staroměstskou mosteckou věž, Malostranskou mosteckou věž a Svatomikulášskou městskou zvonici.

Královská cesta neztratila nic ze svého významu ani později, když už se dávno

zapomnělo, že se tu nějaká královská rezidence nacházela. Prašná brána

vytvořila monumentální vstup do města nejen korunovačním průvodům panovníků vstupujícím do Prahy převzít královskou korunu, ale také všem významným návštěvám a zástupcům cizích zemí.

Celetná ulice je jednou z nejstarších pražských „dopravních tepen“ a jako významná komunikace spojovala český východ se staroměstským tržištěm ještě dříve, než kolem ní začaly vyrůstat měšťanské domy. Už kolem roku 1300 se v nich prodávaly „calty“ či „calátky“. Nešlo však o žádné plachty či tábornické vybavení, ale o středověké pečivo ve tvaru pletených housek či vánoček. Pražští pekaři měli „caltu“ dokonce ve svém znaku (spolu s preclíkem na červeném pozadí). Ulici sice vybudovali původně kupci a řemeslníci, ale záhy se stala lokalitou konšelů, erbovních měšťanů, královských úředníků a pak i vysoké šlechty. Jak by také ne; každý, kdo „něco znamenal“, chtěl mít svůj příbytek na dobré adrese a ten nejlepší výhled na královské průvody.

S Královským dvorem tu souvisí především rohový dům č. 36 s podloubím nazývaný **Nová mincovna**, který nápadně vystupuje do ulice monumentálním průčelím zdobeným plastikami.

Budova má velmi bohatou minulost; na počátku 15. století ji získal král Václav IV. a využíval ji pro potřeby dvora. Dům byl pověstný i tím, že se porady konaly ve světnici, na jejíchž zdech byly vymalovány nahé lazebnice. Poté zde byla zřízena královská mincovna. Je sice historicky doloženo, že mince se tu razily už v roce 1420, ale mincovna byla po několika letech zrušena a stala se domovem například manželky Jiřího z Poděbrad, královny Johany. Proto byl dům nazýván Dvůr králové.

Účel mincovny však nezmizel, neboť ta byla roku 1539 obnovena a fungovala až do roku 1784. Jedním z posledních nejvyšších mincmistrů Českého království, tedy důležitým královským úředníkem, který měl v rukou horní a mincovní práva a dozor nad ražbou mincí, byl český šlechtic František Josef Pachta z Rájova. Právě za jeho éry dostal palác svou dnešní pozdně barokní podobu se sochařskou výzdobou od slavného pražského sochaře Ignáce Františka Platzera.

Na dolování drahých kovů upomínají polopostavy pod balkonem s náznakem klenby šachty nad svými hlavami.

Koho ale představuje dvojice stojících postav po stranách vchodu?

Postavy představují vojáky z doby římského impéria.

Proč tu stojí zrovna vojáci? Po ukončení provozu mincovny budovu obsadilo vojenské generální velitelství Prahy. Stalo se tak jistě především pro její výhodnou polohu, protože právě sem vedla přímá cesta z Vídně do Prahy.

Přímým svědkem tragédie se stal objekt v polovině června roku 1848, kdy habsburské mocnářství procházelo krizí a Prahu zachvátilo ozbrojené povstání během právě probíhajícího Vseslovanského sjezdu. V pražských ulicích vyrostly jako houby po dešti

barikády a na týden v nich zavládly potyčky Pražanů s císařským vojskem a všeobecný zmatek. Šlo o nerovný, předem prohraný zápas asi tří tisíc studentů a dělníků s přesilou minimálně deseti tisíc vojáků velícího generála Alfréda Windischgrätze.

ZAJÍMAVOST

V pondělí 12. června panoval v Celetné ulici čilý ruch. U Prašné brány došlo k první vážnější potyčce mezi císařskými a Pražany a šarvátky se přesouvaly směrem do ulice před budovu generálního velitelství. V ní právě pobýval nenáviděný generál Windischgrätz se svou ženou Eleonorou a dětmi. Kolem půl páté odpoledne hluk v ulici přiměl kněžnu Windischgrätzovou, aby se šla podívat k oknu, co se děje. Dříve, než stačila odhrnout záclonu a otevřít okno směrem na Ovocný trh, ozvalo se třštění skla a kněžna klesla bezvládně na podlahu. Střela ji zasáhla do čela a prošla napříč celou lebku. Přivolaný lékař už mohl pouze konstatovat smrt. Zemský velitel Windischgrätz, přesvědčený, že kulka byla určena jemu, vydal bez meškání příkaz najít a zatknout pachatele. Pátrání po vrahovi však bylo bezvýsledné; podle nejpravděpodobnější verze se totiž jednalo o zbloudilou, nazdařbůh vystřelenou kulku, které se kněžna nešťastnou náhodou připletla do cesty.

Zpráva o tragické smrti dvaapadesátileté kněžny Windischgrätzové veřejnost upřímně zarmoutila. Na rozdíl od svého manžela byla mezi lidmi oblíbená pro svou mírnou povahu a dobročinnost.

Naproti Mincovně každého kolemjdoucího jistě zaujme výrazné domovní znamení – zlatý anděl sedící nad hlavním vchodem domu, vypadá

jako pohledný, spoře oděný mladý muž. Ležérně posedává na římsě, v pravé ruce třímá vavřínový věnec a levou rukou přidržuje roh hojnosti. Dnešní palác nese

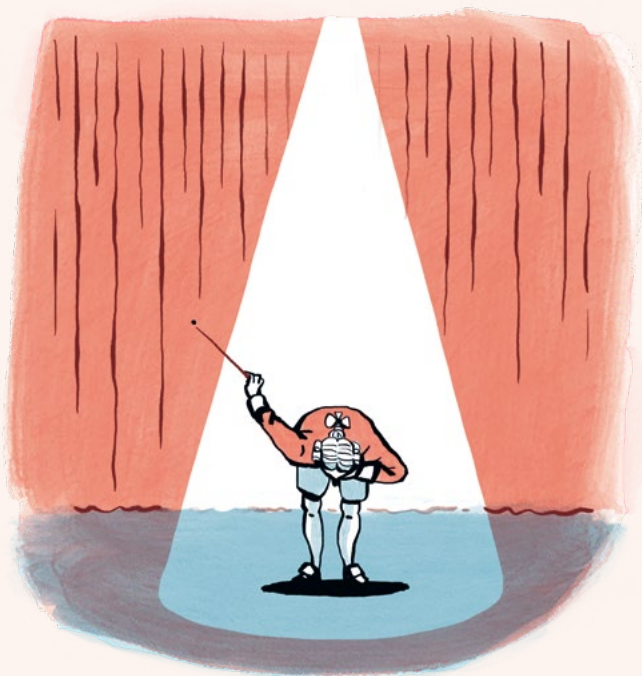
příznačné označení **U Zlatého anděla** a rozkládá se na místě původních pěti nikterak honosných domků, z nichž přední byl pivovarský. Avšak kvůli atraktivní adrese byly postupně propojovány a sjednoceny v barokním

duchu. Otevřen tu byl hostinec Na Nové hospodě, který si rychle získal jméno a stal se vyhledávaným cílem evropské smetánky. Hostil například Wolfganga Amadea Mozarta při jeho první návštěvě Prahy na počátku roku 1787.

ZAJÍMAVOST

Do Prahy se salzburský rodák poprvé podíval v lednu roku 1787, když mu bylo jedenatřicet let. Přijel, aby 17. ledna v Nosticově (dnes Stavovském) divadle osobně řídil provedení své opery Figarova svatba. Ve Vídni tuto operu neocenili, ale Pražané byli nadšení, árie z opery si údajně zpívalo a pískalo celé město. Úspěchem opojený Mozart si popularitu v Praze pochvaloval a vyřkl onu známou větu: „Moji Pražané mi rozumějí“. Z Prahy odjížděl koncem února se závazkem složit pro zahájení další sezóny Nosticova divadla operu zcela novou. A tou se stalo dodnes populární dílo Don Giovanni.

Ve svých prostorách hotel (původní hostinec na Nové hospodě) uvítal i takové významné hosty jako třeba dánskou či řeckou královnu nebo saského a hanoverského krále. To však již bylo po přestavbě z roku 1860, která dala domu současnou klasicistní podobu i sedícího zlatého anděla v průčelí. Co však zůstává našim očím utajeno, jsou dochované rozsáhlé sklepy nejspíš již ze 13. století rozprostírající se pod domem. Prostorná sklepení měla sloužit jako komenda (sídlo) jednoho z nejmocnějších rytířských řádů středověku.

O který významný křesťanský řád středověké Evropy se jednalo?

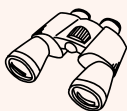
(Nápovědou může být název uličky, která odděluje dům U Zlatého anděla s jeho „sousedem“.)

Svoji svatyni zde měl zřejmě nejtajemnější církevní řád středověké Evropy – templáři.

Poté, co byl řád templářů násilně zrušen a templáři v mnoha zemích pronásledováni i vražděni, scházeli se jeho členové údajně v podzemních sklepeních staroměstského templu. Možné to je, neboť v Čechách se proti nim postupovalo mnohem mírněji než např. ve Francii. A tak tu nepoznání mohli ještě dlouho přežívat mezi ostatním obyvatelstvem.

Není se tedy co divit, že nedaleko odtud najdeme sošku černé madony neboli Černé Matky Boží. Takových sošek, kdy má vyobrazená Panna Marie tmavou tvář, je po světě jen velmi málo a odjakživa jim byly

připisovány zázračné vlastnosti. Tradovalo se o nich, že se zjevují u léčivých pramenů a v místech s velkým duchovním nábojem. A proč by se tedy taková černá madona měla nacházet právě zde, v rušném centru velkoměsta? Jak praví jedna z nejstarších legend, černé madony se nacházejí hlavně v blízkosti podzemních chodeb a tajemných prostor. A právě to se zde – na křižovatce ulice Celetné a Ovocného trhu, skutečně potvrdilo. Úzké podzemní chodby tudy opravdu procházejí a není vyloučeno, že je při svých shromážděních využívali právě členové tajemstvím opředěného řádu templářů.

Najdi sochu Černé Matky Boží ukrytou za zlacenou mříží.

Barokní dřevorezba madony s dítětem má tělo v podobě pětibokého jehlanu, ze kterého vyrůstá horní polovina těla Ježíškova. Tvořila domovní znamení nárožního barokního domu U Zlaté mříže, který byl v letech 1911–1912 nahrazen

domem U Černé Matky Boží. Jeho tvůrcem se stal Josef Gočár, který dostal za úkol vystavět impozantní obchodní dům. Jeho odvážný kubistický návrh se však nesetkal s přílišným pochopením pražského magistrátu ani veřejnosti,

protože neladil s historickým prostředím Starého Města. Sebejistý Gočár na výtky reagoval po svém. Doplnil ještě další a výraznější kubistické prvky domu, jako balkonové zábradlí nebo nový vchod, a stavba prvního kubistického domu v Praze byla zahájena. Gočár navrhl zároveň interiéry domu. Vestavěný nábytek nebo barový pult z tmavě mořeného dubového dřeva můžeme obdivovat v kavárně Grand Café Orient v 1. patře dodnes.

Naproti domu U Černé Matky Boží se nachází **dům U Červeného orla**, jak dosvědčuje jeho výrazné domovní znamení. Zde se nacházela kavárna s dlouholetou tradicí. S oblibou sem chodívali čeští vlastenci a spisovatelé na kus řeči a vykourit si také dýmku, kterou zapalovali tzv. fidibusem. To byly smotané proužky papíru, které v hostincích stávaly ve sklenicích na stole vedle svíčky. Od

jejich plamene si kuřáci tabák zapalovali. Rodinné prostředí pro menší, ale stálou klientelu nabízel i vnitřní dvorek s několika málo stolky umístěnými blízko vedle sebe. Příjemné posezení tu pod korunami stromů bývalo zejména za letních večerů, kdy prostor okolo fontánky osvětlovaly plynové lampy. Celetná ulice je však také známým rejdištěm strašidel a duchů. Objevuje se zde zvláštní dvojice; kaplan prchající před rozpustilou dívkou, která ho dráždí svými půvaby a snaží se ho dosáhnout. Jiné strašidlo si nese hlavu v podpaží a má jen jednu ruku a jednu nohu. Je to spiritista Ulrych, jemuž se vyvolávání duchů vymklo z rukou. Přivolal nazpět tolik duší, že je nedokázal zvládnout, a ty ho vzápětí rozsápali. Pak se také ulicí prochází zvláštní zjevení krejčíka s pyšným výrazem s dlouhým bílým ocasem a paví korunkou na hlavě.

POVĚST

Dílna mistra krejčího Jana v Celetné ulici byla v 2. polovině 15. století známá široko daleko. Stříhalo, šilo a zkoušelo se tam ostošest. Nebylo divu – urození šlechtici i bohatí měšťané si potrpěli na svůj zevnějšek. O co méně dbali na svou osobní hygienu, o to víc vystavovali na obdiv svou garderobu, aby každý věděl, že na to mají.

Když krejčí Jan bral vzácným pánům a dámám míru na šaty, vídal často své klienty jen ve spodním prádle. Jakási korpulentní měšťanská dáma prý „voněla“ tak nevábně, že se o tom Jan zmínil po jejím odchodu svému personálu. To ale neměl dělat; paní si uvnitř něco zapomněla, vracela se a skrze nedověřené dveře slyšela, jak o ní krejčík nepěkně mluví. Nedala nic najevo, ale vzplála touhou po pomstě. Nešťastný mistr Jan netušil, že dáma je spolčena s podivínskými lidmi ovládajícími černou magii. Ti ho prokleli

do ptačí podoby – Janovi narostl nejen paví chvost, ale získal i vlastnosti podobné pávům: pýchu, nadutost a obdiv jen k sobě samému.

Úplně se změnil, a dokonce dal vymalovat vyšňořeného ptáka na svůj dům, který sousedé začali nazývat U Bílého páva.

Krejčí se nakonec dočista pomátl, představoval si, že žije v rajské zahradě a coby páv je symbolem andělské nevinnosti.

Personál se mu rozutekl, živnost zkrachovala, jen ten bílý páv na domě zůstal.

Najdeš domovní znamení páva v Celetné ulici?

Vedlejší průchozí **palác Menhartovský** nezdobí žádné honosné domovní znamení, a přesto se mu kdysi přezdívalo U Čerta. Přitom se tu nikdy žádný čert nevyskytoval ani v legendách! To jen chudák antický hrdina Herkules přemáhá

lva tak udatně, že starým Pražanům připomínal samotného pekelníka. Pokud byste jeho sochu chtěli vidět, budete muset projít průchodem až k výklenku u schodiště, které vede na scénu jednoho ze známých pražských „malých“ divadel.

ZAJÍMAVOST

V průchodu paláce můžeme odhalit jedno pražské tajemství doslova ukryté v zemi. V průjezdu jsou totiž zadrženy gotické portálky s kamenným ostěním a pro mnohé může být záhadou, proč nad zem vykukují jen jejich horní části. Dnešní Staré Město se zpočátku nacházelo jen o něco málo výš než hladina Vltavy, proto je pravidelně postihovaly záplavy. Voda někdy stoupla natolik, že se po Staroměstském rynku dokonce dalo plout na lodkách. Měšťané se proti tomu začali bránit budováním ochranných náspů podél břehu a původní terén dosypávali umělými navážkami. Ten se zvýšil o 2–3 metry a někdejší přízemí románských a raně gotických domů se „propadla“ do země a stala se sklepeními, případně vystupovala nad zem jen částmi původních oken a dveří, jako je tomu u Menhartovského domu.